

До питання впорядкування українських назв рослин. Повідомлення 13. Таксономічне різноманіття та назви субтропічних плодкових рослин колекції Хорольського ботанічного саду

В. М. Меженський^{1*}, Л. О. Меженська^{1**}, В. В. Красовський², Т. В. Черняк², Р. М. Федько³

¹Національний університет біоресурсів і природокористування України, вул. Героїв Оборони, 15, м. Київ, 03041, Україна, *e-mail: mezh1956@ukr.net; **mela57@ukr.net

²Хорольський ботанічний сад, вул. Кременчуцька, 1/79, оф. 46, м. Хорол, Полтавська обл., 37800, Україна, e-mail: horolbotsad@gmail.com

³Дослідна станція лікарських рослин Інституту агроєкології і природокористування НААН України, вул. Покровська, 16А, с. Березоточа, Лубенський р-н, Полтавська обл., 37535, Україна, e-mail: ukrvilar@ukr.net

Мета. Проаналізувати таксономічний склад колекції субтропічних рослин Хорольського ботанічного саду та вдосконалити термінологічну систему назв таксонів різного рівня та назв плодкових культур. **Результати.** З'ясовано таксономічний склад колекції, що складається з 25 видів: *Actinidia chinensis* Planch., *Asimina triloba* (L.) Dunal, *Camellia sinensis* (L.) Kuntze, *Chaenomeles ×californica* Clarke ex Weber, *Citrus trifoliata* L., *Cornus domestica* L., *Crataegus azarolus* L., *Crataegus opaca* Hooker & Arn., *Cydonia oblonga* Mill., *Diospyros virginiana* L., *Elaeagnus multiflora* Thunb., *Elaeagnus umbellata* Thunb., *Feijoa sellowiana* O.Berg, *Ficus carica* L., *Hovenia dulcis* Thunb., *Laurus nobilis* L., *Maclura tricuspidata* (Carrière) Bureau, *Mespilus germanica* L., *Olea europaea* L., *Passiflora incarnata* L., *Prunus armeniaca* L., *Prunus dulcis* (Mill.) D.A.Webb, *Punica granatum* L. і *Ziziphus jujuba* Mill., які за сучасною класифікацією належать до 22 родів, 15 родин, 8 порядків квіткових рослин. Ці види репрезентують такі плодіві культури: абрикосу, азароль, азиміну, айву, акігумі, вірджинську хурму, гранатник, гумі, домашню горобину, зизифу, ківі, кудранію, лавр, маслину, мейхо, мигдаль, мушмулу, родзинкове дерево, смоківницю, страстоцвіт, трилисточкову цитрину, фейхоа, фісташку, чай та японську айву. **Висновки.** Уточнено таксономічний склад колекції субтропічних рослин Хорольського ботанічного саду та впорядковано українські назви 17 таксонів видового рівня, 12 – родового, 4 – родинного, 5 – порядкового рівня, з наведенням назв 25 культур. Українські назви ботанічних таксонів потребують приведення у відповідність до сучасної філогенетичної системи з виправленням недоречностей, успадкованих за радянської доби. Найменування родів субтропічних культур в українській мові відбувається найчастіше через транслітерування відповідних назв або утворенням нових назв з прямим порядком слів у двослівних назвах з використанням давно засвоєних назв споріднених родів. Назви субтропічних культур в агробіологічній терміносистемі можуть збігатися з назвами ботанічних родів або є запозиченими тривіальними назвами рослин на різних мовах з регіонів, звідкіля їх було інтродуковано. Двослівні назви культур і видові назви різняться порядком слів, відповідно, прямим і зворотнім.

Ключові слова: інтродукція; систематика; назви таксонів; ботанічна номенклатура; агробіологічна номенклатура; субтропічні плодіві культури.

Вступ

Ботанічні сади, що належать до природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, є важливими науковими центрами, де проводять дослідження з інтродукції, збереження і збагачення біологічного різноманіття рослин загалом, а також збільшують біо-

тичне розмаїття культур фітоценозів [1, 2]. Нині розроблено теоретичні засади інтродукції рослин та наявна система критеріїв, за якими добираються види, що прогнозовано мають адаптуватися до нових умов зростання [3, 4]. Основу ботанічних садів становлять великі колекції живих рослин, тому ще на початковому етапі створення Хорольського ботанічного саду та після заснування у 2009 р. добір рослин здійснювався згідно з напрямами наукових досліджень, обумовлених «Проектом створення ботанічного саду в місті Хоролі Полтавської області (2007 р.)», затвердженим Міністерством охорони навколишнього природного середовища України. Серед пріоритетних напрямів досліджень головним зазначено інтродукцію субтропічних плодкових культур, які за сукупністю екологічних та біологічних особливостей здатні

Volodymyr Mezhenskyj
<http://orcid.org/0000-0002-3154-1120>
Liudmyla Mezhenska
<http://orcid.org/0000-0002-6520-1853>
Volodymyr Krasovskiy
<http://orcid.org/0000-0002-8302-6593>
Taisiia Cherhiak
<http://orcid.org/0000-0001-5463-2642>
Roman Fedko
<http://orcid.org/0000-0002-3588-7866>

адаптуватися до умов відкритого ґрунту.

Створення колекції субтропічних плодкових культур розпочато у 2014 р. Згідно з Проектом, рослини розміщено окремими видовими групами, частина з яких вивчається як інтродукційні популяції. Культури, які пройшли інтродукційне вивчення, досягли генеративної фази розвитку та утворюють життєздатне насіння – це джерело розширення асортименту субтропічних плодкових культур у лісостеповій зоні України. Такі інтродукційні популяції можуть використовуватися в аграрному виробництві. Колекція представлена різноманітними життєвими формами 25 видів, з переважанням невисоких дерев або розлогих кущів та ліан, частина з яких потребує укриття на зиму.

Інтродукційна робота потребує ретельного документування й застосування правильних назв рослинних зразків. Проте базова наукова література [5–7] містить застарілі відомості та не охоплює всього видового різноманіття, а словники назв рослин [8–11] мають суттєві розбіжності. Тому ми поставили собі за мету проаналізувати назви таксонів і культурних колекцій субтропічних рослин, сформованої в Хорольському ботанічному саду, і запропонувати шляхи впорядкування української ботанічної та агробіологічної номенклатури.

Питання найменування певних таксономічних груп плодкових рослин докладно висвітлено в низці праць [13–21]. Розроблення нової філогенетичної системи рослин привело до класифікаційних змін, коли таксони різного рівня або подрібнювали, або об'єднували, що зумовило потребу вточнення їхніх назв. При цьому відбувається звільнення національної номенклатури від неогрунтованих зросійщених назв [10, 17, 21]. У Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні, на який орієнтується широке коло рослинників, застосовується суміш назв таксонів і назв культур [20, 22, 23]. Для впорядкування і гармонізації української фітономії, запропоновано проєкт Правил номенклатури, таксономії та культурнономії рослин [24].

Матеріали та методика досліджень

Інтродуковані зразки субтропічних рослин реєстрували з використанням назв таксонів, прийнятих в авторитетних національних джерелах [5–7]. Для аналізу використано наукові статті, що стосуються сучасних філогенетичних класифікацій певних груп субтропічних рослин. До назв таксонів субтропічних рослин у вітчизняних та інозем-

них джерелах було застосовано метод прямого аналізу й синтезу, логічний та порівняльно-історичний методи [25].

Результати та обговорення

Колекція субтропічних рослин Хорольського ботанічного саду налічує 25 видів (включно із чотирма видами, що знаходяться на етапі мобілізації інтродукційного матеріалу). Зібрані зразки колекції належать до 23 родів, 15 родин, 12 порядків квіткових рослин. У таблиці 1 наведено таксономічний склад колекції згідно із системою Армена Тахтаджяна, прийнятої в «Определителе высших растений Украины» [5].

Сиквенування ДНК і порівнювальне вивчення організації геному рослин, започатковане в систематиці рослин наприкінці ХХ ст. завдяки впровадженню сучасних методів аналізу, дало змогу зробити значно точніші висновки щодо взаємин між таксонами. Визначення спорідненості таксонів на молекулярному рівні виявило суттєві розбіжності з даними попередніх морфологічних класифікацій, унаслідок чого обсяги й розміщення порядків та родин було змінено. Нині дослідники, що входять до Angiosperm Phylogeny Group (APG), оприлюднили вже четверту версію нової філогенетичної системи – APG IV [26].

Що стосується таксонів, до яких належать рослини з колекції Хорольського ботанічного саду, порядки *Rhamnales*, *Elaeagnales* і *Urticales* нині включено до складу *Rosales*, а *Passiflorales*, *Rutales*, *Ebenales* і *Oleales* – до складу *Malpighiales*, *Sapindales*, *Ericales* і *Lamiales* відповідно. Щодо родин, до яких належать представники нашої колекції, то переважна більшість із них залишилися незмінними, крім *Punicaceae*, яку понижено до рангу підродина у складі *Lythraceae*. Зміни стосувалися й деяких таксонів плодкових рослин родового рівня. Переважна більшість ботаніків минулого століття визнавала рід *Sorbus* s.l., проте аналіз молекулярних даних показав доцільність поділу його на окремі роди, зокрема *Cormus* [27, 28]. Тому ми приймаємо монотиповий рід *Cormus*.

Унаслідок філогенетичних досліджень, було запропоновано віднести рід *Mespilus* до роду *Crataegus* [29, 30]. Проте такий висновок суперечить іншим кладистичним даним, які свідчать про сестринські взаємини між цими родами, що мають чіткі морфологічні відмінності [31]. Отже, монотиповий рід *Mespilus* є окремішнім від *Crataegus*.

Вітчизняні ботаніки, на відміну від американської школи систематиків, яка розпізнавала рід *Prunus* s.l., традиційно визнавали

**Таксономічний склад колекції субтропічних плодових культур Хорольського ботанічного саду
(на момент інтродукції)**

№ з/п	Порядок	Родина	Рід	Вид
1	<i>Magnoliales</i> Магнолієцвіті	<i>Annonaceae</i> Анонові	* <i>Asimina</i> Азіміна	* <i>A. triloba</i> (L.) Dun. Азіміна трилопатева
2	<i>Laurales</i> Лавроцвіті	<i>Lauraceae</i> Лаврові	<i>Laurus</i> Лавр	<i>L. nobilis</i> L. Лавр благородний
3	<i>Urticales</i> Кропивоцвіті	<i>Moraceae</i> Шовковицеві	* <i>Cudrania</i> Кудранія	* <i>C. tricuspidata</i> (Carr.) Bur. Кудранія триверхівкова
4			<i>Ficus</i> Смоковниця	<i>F. carica</i> L. Смоковниця звичайна **Інжир, фігове дерево, смоковниця
5	<i>Ericales</i> Вересоцвіті	<i>Actinidiaceae</i> Актинідієві	<i>Actinidia</i> Актинідія	* <i>A. chinensis</i> Planch. Актинідія китайська
6	<i>Ebenales</i> Ебеноцвіті	<i>Ebenaceae</i> Ебенові	<i>Diospyros</i> Хурма	<i>D. virginiana</i> L. Хурма віргінська
7		<i>Theaceae</i> Чайні	<i>Thea</i> Чай	<i>T. sinensis</i> L. Чай китайський
8	<i>Passiflorales</i> Страстницеві	<i>Passifloraceae</i> Страстницеві	* <i>Passiflora</i> Страстниця, або кавалерська зірка	*** <i>P. incarnata</i> L.
9	<i>Rosales</i> Розоцвіті	<i>Rosaceae</i> Розові	<i>Cydonia</i> Айва	<i>C. oblonga</i> Mill. Айва довгаста **Айва довгаста, або звичайна
10			<i>Chaenomeles</i> Хеномелес **Хеномелес, або японська айва	* <i>Ch. ×californica</i> Clarke ex Weber Хеномелес каліфорнійський
11			<i>Sorbus</i> Горобина	<i>S. domestica</i> L. Горобина кримська **Горобина домашня
12			<i>Mespilus</i> Мушмула	<i>M. germanica</i> L. Мушмула звичайна
13			<i>Crataegus</i> Глід	* <i>C. azarolus</i> L. Глід азароль
14				*** <i>C. opaca</i> Hooker & Arn.
15				<i>Amygdalus</i> Мигдаль
16			<i>Armeniaca</i> Абрикос	<i>A. vulgaris</i> Lam. Абрикос звичайний
17	<i>Rhamnales</i> Жостероцвіті	<i>Rhamnaceae</i> Жостерові	* <i>Hovenia</i> Говенія, цукеркове дерево	* <i>H. dulcis</i> Thunb. Говенія солодка, цукеркове дерево солодке
18			* <i>Ziziphus</i> Унабі, зізіфус	* <i>Z. jujuba</i> Mill. Унабі ююба, європейська або французька грудна ягода
19	<i>Myrtales</i> Миртоцвіті	<i>Myrtaceae</i> Миртові	* <i>Acca</i> Фейхоа, або акка	* <i>A. sellowiana</i> (Berg.) Burr. Фейхоа Селлова
20		<i>Punicaceae</i> Гранатові	<i>Punica</i> Гранатник **Гранат	<i>P. granatum</i> L. Гранатник звичайний **Гранат звичайний
21	<i>Rutales</i> Рутоцвіті	<i>Anacardiaceae</i> Фісташкові	<i>Pistacia</i> Фісташка	<i>P. vera</i> L. Фісташка справжня
22		<i>Rutaceae</i> Рутові	<i>Poncirus</i> Понцирус	<i>P. trifoliata</i> (L.) Rafin. Понцирус трилистий **Понцирус трилисточковий
23	<i>Oleales</i> Маслиноцвіті	<i>Oleaceae</i> Маслинові	<i>Olea</i> Маслина	<i>O. europaea</i> L. Маслина європейська
24	<i>Elaeagnales</i> Маслинкоцвіті	<i>Elaeagnaceae</i> Маслинкові	<i>Elaeagnus</i> Маслинка	<i>E. multiflora</i> Thunb. Маслинка багатоквіткова
25				* <i>E. umbellata</i> Thunb. Маслинка зонтична

*Таксони відсутні в [5]; **Українські назви родів та видів у [6, 7], відмінні від наведених у [5]; ***Таксони відсутні в [5–7].

рід *Prunus* s.str. і, відповідно, низку споріднених родів, як-от *Amygdalus* і *Armeniaca* [5, 7]. Проте, філогенія цієї групи рослин, досліджена з використанням ядерних і хлоропластних локусів, підтримує об'єднання всіх рослин «кісточкової групи» (кісточкових культур) у роді *Prunus* s.l. [32]. Таксонам *Amygdalus* і *Armeniaca* надано ранг секцій у підроді *Prunus* [33].

Таксон, інтродукований в Україні з назвою *Cudrania* [6], насправді належить до роду *Maclura* [34], що підтверджено філогенетичними дослідженнями [35].

Таксономічна ситуація в підродині *Aurantioideae* (*Rutaceae*) є контрверсною, складною та доволі сплутаною. Зокрема, рід *Citrus*, згідно з найпопулярнішими класифікаційними системами Танаки та Свінгла, налічує, відповідно, 162 і 16 видів [40]. Систематики або виокремлювали *Poncirus*, який тривалий час вважали монотиповим родом, або включали його до *Citrus*. Молекулярні філогенетики на підставі дослідження хлоропластної та ядерної ДНК розміщували його в *Citrus* [36, 37], проте застосування чутливіших SNP-маркерів та сиквенування повних геномів показало, що *Poncirus* відрізняється від *Citrus* s.str. [38, 39]. Розбіжності щодо філогенії таксону пов'язані з його давньою віддаленою гібридизацією. Автори найостаннішої праці із систематики цієї групи рослин [40], розміщують *Poncirus* у *Citrus*, зазначаючи, що встановлення остаточної класифікації роду *Citrus* потребує подальших повногеномних сиквенувань.

У монографічній обробці американських видів триби *Myrteae* рід *Feijoa* було включено до роду *Acca* [41], проте рід *Acca* в такому разі стає поліфілетичним. Тому, згідно з новою класифікацією, що базується на молекулярних і морфологічних даних, рід *Feijoa* відновлено [42].

Вітчизняні ботаніки визнавали окремих рід *Thea* [6], але за морфологічними ознаками він не виокремлюється від роду *Camellia* [43]. Обидві родові назви було запропоновано Карлом Ліннеєм у 1753 р., проте в 1818 р. Роберт Світ, коли об'єднав два роди, віддав перевагу назві *Camellia*, перевівши *Thea* в синоніми. Таке об'єднання підтверджується філогенетичними дослідженнями [44].

Актинідію, первинно введена в культуру в Новій Зеландії, було віднесено до *Actinidia deliciosa* із шорстко опушеними плодами, яку вважали похідною від м'якоопушеної *A. chinensis* [45], з цією назвою сорти ківі поширилися світом. Проте за сучасною таксономічною обробкою роду перший таксон ви-

знається лише як різновид – *A. chinensis* var. *deliciosa* [46], тому всі сорти ківі відносять до *A. chinensis*.

Варто зазначити, що цитування деяких авторів таксонів, наведене в таблиці 1, є застарілим: зокрема, замість Bur., Carr., Dun. потрібно писати, відповідно, Bureau, Carrière, Dunal.

Назви таксонів родового й порядкового рівня утворюють від назв типового роду: наприклад, Rosa → Rosaceae → Rosales. За цим же принципом повинні утворюватися українські назви таксонів: шипшина → шипшинові → шипшиноцвіті, тому використання зросійщених назв «розові, розоцвіті» є недоречним, як і похідних від них, новостворених за допомогою Гугл-перекладача назв «трояндові, трояндоцвіті». Так само потребує виправлення назва порядку *Ericales* – ерікоцвіті, а не верескоцвіті, бо вона базується на родовій назві *Erica* – еріка, а не вереск, і назва родини *Anacardiaceae* на анакардієві, бо вона походить від назви роду *Anacardium* – анакардій, а не фісташка [21]. Назва родини може не збігатися з назвою типового роду, наприклад, *Theaceae* – чайні, типовий рід *Camellia* – камелія, тільки у певних випадках, коли назву родини законсервовано.

Ареали переважної більшості субтропічних рослин знаходяться за межами України, тому під час інтродукції постає завдання найменування нових екзотів українською. Найчастіше це відбувається через транслітерування: *Actinidia* – актинідія, *Asimina* – азіміна, *Camellia* – камелія, *Feijoa* – фейхоа, *Maclura* – маклюра або через калькування: *Olea* – маслина, *Passiflora* – страстоцвіт. При засвоєнні латинських та грецьких іменників, закінчення *-us*, *-es* утрачаються [21, 24, 47], наприклад, *Amygdalus* – мигдаль, *Citrus* – цитрина, *Laurus* – лавр, *Ziziphus* – зизиф, з наданням, за потреби, українських флексій (мигдал-ь, цитр-ина). Не варто наслідувати назвам, запозиченим через російське посередництво, які порушують цю норму: зизифус, понцирус, хеномелес тощо. Правильніше, у разі прямого запозичення, було б писати понцир і хеномел, проте вони немилозвучні, та й *Poncirus* є злитим із *Citrus*. Деякі родові назви утворено з використанням давно засвоєних назв споріднених родів, наприклад, *Chaenomeles* – японська айва [10, 19] та *Cormus* – домашня горобина [19]. Ці роди виокремлено з родів айва та горобина відповідно. Двослівні родові назви притаманні українській ботанічній терміносистемі [10, 11, 19, 24]. Якщо такі назви приймаються за родові, то для запобігання тавтології видовий епітет перекладається словом «справжня»:

Chaenomeles japonica – японська айва справжня, *Cormus domestica* – домашня горобина справжня. Назва родзинкове дерево для *Hovenia* є милозвучнішим, аніж говенія. Аналогічну назву рослина має в англійській, німецькій та французькій мовах. Трапляється назва цукеркове дерево, як переклад відповідної російської назви. З варіантів родової назви роду *Ficus* – смоківниця [10] і смоковниця [5], ми віддали перевагу першій.

Ми дотримуємося принципу, що видовий епітет повинен перекладатися відповідно до латинського оригіналу [11, 24]. Тому *carica* – це карійська (не звичайна), *germanica* – німецька (не звичайна), *granatum* – зернястий (не звичайний). Видовий епітет *virginiana* вказує на поширення таксону в штаті Вірджинія, тому вірджинська (не віргінська), а *umbellata* – парасолькова (не зонтична). Термін «зонтик» для позначення певного типу суцвіття в ботаніці було нав'язано у процесі зросійщування української термінології на заміну питомого терміну «окружок», який нині відновлено. Слово «зонтик», як синонім до «парасолька», є в українській мові, проте його вживання скорочується. Якщо в 11-томному академічному словнику української мови, виданому в 1970–1980-х рр., слово «зонтик» має помітку *рідко*, а прикметник «парасольковий» – відсутній [48], то в сучасному словнику української мови слово «зонтик» отримало помітку *розм.* та додано слово «парасольковий» [49].

Латинські видові епітети у формі прикметника із закінченням *-ana* повинні перекладатися присвійним прикметником, а не іменником у родовому відмінку [24]. Тому епітет *sellowiana*, даний на честь німецького ботаніка Зеллова (Зелло), перекладаємо прикметником – *Зелловова*.

Поряд з ботанічною номенклатурою, яка базується на назвах таксонів, для культурних рослин існує система агробіологічної класифікації, що оперує назвами культур [22, 24]. Назви таксонів родового рангу й назви культур часто збігаються, тоді як назви видів і назви культур різняться порядком слів. У багатослівних назвах культур порядок слів прямий – прикметник передує іменнику, у видових назвах – порядок слів зворотній, за родовою назвою йде видовий епітет. Агробіологічна система назв розвивалася стихійно і тому, на відміну від ботанічної, наразі не внормована й не кодифікована. Неусвідомлене або помилкове вподібнювання агробіологічної номенклатури до ботанічної розпочалося перекичуванням назв культур за прикладом видових назв, що мають зворотній

порядок слів. Зокрема, в Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні, поняття сільськогосподарська культура трансформувалося в поняття ботанічний таксон, які не є тотожними, унаслідок чого виникла суміш назв із неусвідомленим адаптуванням назв культур до видових назв рослин [20, 22, 23]. Через це впродовж останнього двадцятиріччя поширилося явище заміни назв культур назвами, які за формою наслідують видові назви. Воно руйнує систему агробіологічної номенклатури й суперечить нормам наукового стилю літературної української мови [22].

У таблиці 2 відображено вточнені назви таксонів нашої колекції. В останньому стовпці таблиці наведено назви субтропічних культур, які мають різне походження. У багатьох випадках назва культури збігається з родовою назвою: азиміна, айва, гранатник, домашня горобина, лавр, маслина, мушмула, родзинкове дерево, смоківниця, страстоцвіт, фейхоа, фісташка, японська айва. Слова зизифа і фейхоа відносимо до жіночого роду. Індоевропейці споконвічно пов'язують плодові дерева із жіночністю, бо вони приносять плоди.

Ботанічні назви через зміни класифікацій можуть бути нестабільними, що спричиняє невдоволення рослинників. Натомість в агробіологічній терміносистемі назви константні й майже не залежать від нестабільності ботанічної номенклатури. Такі назви культур, як абрикоса, кудранія, мигдаль, фейхоа, чай, що збігаються з назвами певних ботанічних родів, навіть після включення останніх до складу інших родів, зберегли свої назви.

Частина назв культур походить від іноземних тривіальних назв рослин – азароль, акігумі, гумі, ківі, мейхо. Ці назви запозичено з мов тих регіонів, звідкіля ці культури інтродукували. Слід зазначити, що назва ківі в українській мові стосується лише *Actinidia chinensis*, а інші, раніше інтродуковані види *Actinidia*, в культурі називають актинідією. Натомість за кордоном назва ківі стосується всіх видів *Actinidia*, а до культури *A. chinensis* застосовують назву ківіфрут.

У деяких публікаціях трапляється назва унабі для позначення *Ziziphus*. Ця назва запозичена російською мовою з узбецької, і певним чином виправдана, бо саме там росіяни ознайомилися з цією рослиною. До України узбецький унабі не стосується, оскільки перші сорти завезли безпосередньо з Китаю і з самого початку культури використовували транслітеровану латинську назву,

Таблиця 2

Уточнений таксономічний склад та номенклатура таксонів і культонів колекції субтропічних плодових культур Хорольського ботанічного саду*

№ з/п	Порядок	Родина	Рід	Вид	Культура		
1	<i>Magnoliales</i> Магнолієцвіті	<i>Annonaceae</i> Анонові	<i>Asimina</i> Азіміна	<i>A. triloba</i> (L.) Dunal Азіміна трилопатева	Азіміна		
2	<i>Laurales</i> Лавроцвіті	<i>Lauraceae</i> Лаврові	<i>Laurus</i> Лавр	<i>L. nobilis</i> L. Лавр благородний	Лавр		
3	<i>Rosales</i> Шипшиноцвіті	<i>Rosaceae</i> Шипшинові	<i>Cydonia</i> Айва	<i>C. oblonga</i> Mill. Айва довгаста	Айва		
4			<i>Chaenomeles</i> Японська айва	<i>Ch. ×californica</i> Clarke ex Weber Японська айва каліфорнійська	Японська айва		
5			<i>Cormus</i> Домашня горобина	<i>C. domestica</i> L. Домашня горобина справжня	Домашня горобина		
6			<i>Mespilus</i> Мушмула	<i>M. germanica</i> L. Мушмула німецька	Мушмула		
7			<i>Crataegus</i> Глід	<i>C. azarolus</i> L. Глід азароль	Азароль		
8				<i>C. opaca</i> Hooker & Arn. Глід матовий	Мейхо		
9				<i>Prunus</i> Слива	<i>P. dulcis</i> (Mill.) D.A.Webb Слива солодка	Мигдаль	
10			<i>P. armeniaca</i> L. Слива вірменська		Абрикоса		
11			<i>Rhamnaceae</i> Жостерові	<i>Hovenia</i> Родзинкове дерево	<i>H. dulcis</i> Thunb. Родзинкове дерево солодке	Родзинкове дерево	
12				<i>Ziziphus</i> Зизиф	<i>Z. jujuba</i> Mill. Зизиф юуба	Зизифа	
13			<i>Elaeagnaceae</i> Маслинові	<i>Elaeagnus</i> Маслинка	<i>E. multiflora</i> Thunb. Маслинка багатоквіткова	Гумі	
14					<i>E. umbellata</i> Thunb. Маслинка парасолькова	Акігумі	
15			<i>Moraceae</i> Шовковицеві	<i>Maclura</i> Маклюра	<i>M. tricuspidata</i> (Carrière) Bureau Маклюра тризагострена	Кудранія	
16				<i>Ficus</i> Смоківниця	<i>F. carica</i> L. Смоківниця карійська	Смоківниця	
17			<i>Malpighiales</i> Мальпігієцвіті	<i>Passifloraceae</i> Страстоцвітові	<i>Passiflora</i> Страстоцвіт	<i>P. incarnata</i> L. Страстоцвіт м'ясочервоний	Страстоцвіт
18			<i>Myrtales</i> Миртоцвіті	<i>Lythraceae</i> Плакунові	<i>Punica</i> Гранатник	<i>P. granatum</i> L. Гранатник зернястий	Гранатник
19	<i>Myrtaceae</i> Миртові	<i>Feijoa</i> Фейхоа		<i>F. sellowiana</i> O.Berg Фейхоа Зелловова	Фейхоа		
20	<i>Sapindales</i> Сапіндоцвіті	<i>Anacardiaceae</i> Анакардієві	<i>Pistacia</i> Фісташка	<i>P. vera</i> L. Фісташка справжня	Фісташка		
21		<i>Rutaceae</i> Рутові	<i>Citrus</i> Цитрина	<i>C. trifoliata</i> L. Цитрина трилисточкова	Трилисточкова цитрина		
22	<i>Ericales</i> Ерікоцвіті	<i>Ebenaceae</i> Ебенові	<i>Diospyros</i> Хурма	<i>D. virginiana</i> L. Хурма вірджинська	Вірджинська хурма		
23		<i>Theaceae</i> Чаєві	<i>Camellia</i> Камелія	<i>C. sinensis</i> (L.) Kuntze Камелія китайська	Чай		
24		<i>Actinidiaceae</i> Актинідієві	<i>Actinidia</i> Актинідія	<i>A. chinensis</i> Planch. Актинідія китайська	Ківі		
25	<i>Lamiales</i> Глухокропивоцвіті	<i>Oleaceae</i> Маслинові	<i>Olea</i> Маслина	<i>O. europaea</i> L. Маслина європейська	Маслина		

*Відмінності в назвах порівняно з таблицею 1 позначено напівгубим шрифтом.

яку варто залишити, певним чином трансформували її.

В Україні вирощують декілька видів *Diospyros*, які відомі під загальною назвою хурма. Найзимостійкіший вид *D. virginiana*,

на відміну від інших, може культивуватися на всій території України, зокрема за ґрунтово-кліматичних умов Хорольського ботанічного саду. Культура власне *D. virginiana* має уточнювальну назву вірджинська хурма,

яку утворено від видової назви. Проте варто розмежовувати назву культури й видову назву, що різняться порядком слів, відповідно, вірджинська хурма і хурма вірджинська. Вибираючи з двох назв для культури цитрини трилисточкової – трилисточкова цитрина і понцир(а), перевагу віддаємо першій, як милозвучнішій.

Слід зазначити, що варто розрізнявати назви абрикоса (рослина) і абрикос (плід), гранатник (рослина) і гранат (плід), смоківниця (рослина) та інжир і смоква (плоди).

Отже, з огляду на вищевикладене, пропонуємо використовувати в практичній діяльності назви порядків і родин: шипшиноцвіті, сапіндоцвіті, шипшинові, анакардієві, та родів: *Chaenomeles* – японська айва, *Cormus* – домашня горобина, *Hovenia* – родзинкове дерево, *Ziziphus* – зизиф, *Citrus* – цитрина, з уточненням видових епітетів: *germanica* – німецька, *umbellata* – парасолькова, *tricuspidata* – тризагострена, *granatum* – зернястий, *sellowiana* – Зелловова, *virginiana* – вірджинська. У садівництві варто застосовувати назви культур, що різняться від родових чи видових назв: зокрема, абрикоса, азароль, акігумі, вірджинська хурма, гумі, зизифа, ківі, кудранія, мейхо, мигдаль, трилисточкова цитрина, чай.

Висновки

1. Українські назви ботанічних таксонів потребують приведення у відповідність до сучасної філогенетичної системи з виправленням недоречностей, успадкованих за радянської доби.

2. Найменування родів субтропічних культур в українській мові відбувається найчастіше шляхом транслітерування відповідних латинських назв або утворенням нових назв із прямим порядком слів у двослівних назвах з використанням давно засвоєних назв споріднених родів.

3. Назви субтропічних культур в агробіологічній терміносистемі можуть збігатися з назвами ботанічних родів або є запозиченими тривіальними назвами рослин на різних мовах з регіонів, звідкіля їх було інтродуковано.

4. Двослівні назви культур і видові назви різняться порядком слів, відповідно, прямим і зворотнім.

5. Уточнено таксономічний склад колекції субтропічних рослин Хорольського ботанічного саду та впорядковано українські назви 17 таксонів видового рівня, 12 – родового, 4 – родинного, 5 – порядкового рівня, з наведеним назв 25 культур.

Використана література

- Черевченко Т. М., Рахметов Д. Б., Гапоненко М. Б. та ін. Збереження та збагачення рослинних ресурсів шляхом інтродукції, селекції та біотехнології / Т. М. Черевченко (відп. ред.). Київ : Фітосоціоцентр, 2012. 432 с.
- Андрух Н. А., Бондарчук О. П., Буйдін Ю. В. та ін. Адаптація інтродукованих рослин в Україні / Д. Б. Рахметов (відп. ред.). Київ : Фітосоціоцентр, 2017. 516 с.
- Шайтан І. М., Мороз П. А., Клименко С. В. и др. Интродукция и селекция южных и новых плодовых растений / Г. М. Илькун (отв. ред.). Киев : Наук. думка, 1983. 216 с.
- Кохно Н. А., Курдюк А. М. Теоретические основы и опыт интродукции древесных растений в Украине. Киев : Наук. думка, 1994. 188 с.
- Определитель высших растений Украины / Ю. Н. Прокурдин (отв. ред.). Киев : Наук. думка, 1987. 546 с.
- Кохно М. А., Пархоменко Л. І., Зарубенко А. У. та ін. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні. Частина I / за ред. М. А. Кохна. Київ : Фітосоціоцентр, 2002. 447 с.
- Кохно М. А., Трофименко Н. М., Пархоменко Л. І. та ін. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні. Частина II / за ред. М. А. Кохна, Н. М. Трофименка. Київ : Фітосоціоцентр, 2005. 715 с.
- Гродзинський Д. М. Чотиримовний словник назв рослин (Українсько-російсько-англійсько-латинський). Київ : Фітосоціоцентр, 2001. 312 с.
- Івченко А. І., Мазепа М. Й., Мельник Ю. А. та ін. Словник таксономічних назв деревних рослин (українською, латинською, російською, англійською, німецькою мовами) / за ред. В. П. Кучерявого. Львів : Світ, 2001. 148 с.
- Кобів Ю. Словник українських наукових і народних назв судинних рослин. Київ : Наук. думка, 2004. 800 с.
- Зиман С. М., Дідух Я. П., Гродзинський Д. М. та ін. Тримовний словник назв судинних рослин флори України. Київ : Фітосоціоцентр, 2008. 319 с.
- Кобів Ю. Й., Малиновський К. А. Українська ботанічна номенклатура: історія, стан, перспектива. *Український ботанічний журнал*. 1995. Т. 52, № 2. С. 242–249.
- Васюк Є. А., Мороз П. А. Таксономія видів роду *Vaccinium* та їх українські назви. *Інтродукція рослин*. 2014. № 1. С. 3–8. doi: 10.5281/zenodo.1493227
- Меженський В. М. До питання упорядкування українських назв рослин. Повідомлення 1. Назви видів роду *Vaccinium* L. *Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин*. 2014. № 2. С. 56–63. doi: 10.21498/2518-1017.2(23).2014.56160
- Меженський В. М. До питання впорядкування українських назв рослин. Повідомлення 2. Назви видів роду *Prunus* L. *Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин*. 2014. № 3. С. 15–24. doi: 10.21498/2518-1017.3(24).2014.56001
- Меженський В. М. До питання впорядкування українських назв рослин. Повідомлення 3. Назви видів роду *Ribes* L. *Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин*. 2014. № 4. С. 9–15. doi: 10.21498/2518-1017.4(25).2014.55461
- Меженський В. М. До питання впорядкування українських назв рослин. Повідомлення 4. Таксономічне різноманіття та назви видів роду *Fragaria* L. *Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин*. 2015. № 1–2. С. 15–21. doi: 10.21498/2518-1017.1-2(26-27).2015.55859
- Меженський В. М. До питання впорядкування українських назв рослин. Повідомлення 5. Назви зерняткових культур. *Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин*. 2015. № 3–4. С. 4–11. doi: 10.21498/2518-1017.3-4(28-29).2015.58405
- Меженський В. М. До питання впорядкування українських назв рослин деяких таксонів підтриби *Malinae* Reveal (повідомлення 6). *Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин*. 2016. № 1. С. 5–11. doi: 10.21498/2518-1017.1(30).2016.61699

20. Меженський В. М. До питання впорядкування українських назв рослин. Повідомлення 8. Назви плодкових культур. *Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин*. 2017. № 1. С. 75–84. doi: 10.21498/2518-1017.13.1.2017.97324
21. Меженський В. М. До питання удосконалення української ботанічної номенклатури. *Інтродукція рослин*. 2010. № 3. С. 69–76. doi: 10.5281/zenodo.2550416
22. Меженський В. Сучасний стан найменування рослин у рослинництві на прикладі назв дисертаційних праць. *Journal of Native and Alien Plant Studies*. 2021. Vol. 17. С. 129–146. doi: 10.37555/2707-3114.17.2021.248348
23. Меженський В. М., Меженська Л. О. Номенклатура деревних рослин у Державному реєстрі сортів рослин України. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*. 2021. Т. 12, № 1. С. 68–75. doi: 10.31548/forest2021.01.008
24. Меженський В. М. До питання впорядкування українських назв рослин. Повідомлення 10. Правила номенклатури, таксономії та культономії рослин. *Plant Varieties Studying and Protection*. 2018. Т. 14, № 1. С. 28–44. doi: 10.21498/2518-1017.14.1.2018.126502
25. Семенюченко О. В. Особливості етимологічного методу в герменевтиці. *Культура і сучасність*. 2009. № 2. С. 43–49.
26. The Angiosperm Phylogeny Group, Chase M. W., Christenhusz M. J. M. et al. An update of the Angiosperm Phylogeny Group classification for the orders and families of flowering: APG IV. *Botanical Journal of the Linnean Society*. 2016. Vol. 181, No. 1. P. 1–20. doi: 10.1111/boj.12385
27. Campbell C. S., Evans R. C., Morgan D. R. et al. Phylogeny of subtribe *Pyrinae* (formerly the *Maloideae*, Rosaceae): Limited resolution of a complex evolutionary history. *Plant Systematics and Evolution*. 2007. Vol. 266, No. 1. P. 119–145. doi: 10.1007/s00606-007-0545-y
28. Sun J. H., Shi S., Li J. L. et al. Phylogeny of *Maleae* (Rosaceae) based on multiple chloroplast regions: implications to genera circumscription. *BioMed Research International*. 2018. Vol. 2018. Art. ID 7627191. doi: 10.1155/2018/7627191
29. Lo E. Y. Y., Stefanović S., Dickinson T. A. Molecular reappraisal of re-relationships between *Crataegus* and *Mespilus* (Rosaceae, Pyraeae) – two genera or one? *Systematic Botany*. 2007. Vol. 325, No. 3. P. 596–616. doi: 10.1600/036364407782250562
30. Talent N., Eckenwalder J. E., Lo E. Y. et al. Proposal to conserve the names *Crataegus* L. against *Mespilus* L. (Rosaceae). *Taxon*. 2008. Vol. 57, No. 3. P. 1007–1008. doi: 10.1002/tax.573042
31. Phipps J. B. Studies in *Mespilus*, *Crataegus*, and *Crataemespilus* (Rosaceae), I. Differentiation of *Mespilus* and *Crataegus*, expansion of *Crataemespilus*, with supplementary observations on differences between the *Crataegus* and *Amelanchier* clades. *Phytotaxa*. 2016. Vol. 257, No. 3. P. 201–229. doi: 10.11646/phytotaxa.257.3.1
32. Wen J., Berggren S. T., Lee C.-H et al. Phylogenetic inferences in *Prunus* (Rosaceae) using chloroplast *ndhF* and nuclear ribosomal ITS sequences. *Journal Systems and Evolution*. 2008. Vol. 46, No. 3. P. 322–332. doi: 10.3724/SP.J.1002.2008.08050
33. Shi S., Li J., Sun J. et al. Phylogeny and classification of *Prunus sensu lato* (Rosaceae). *Journal of Integrative Plant Biology*. 2013. Vol. 55, No. 11. P. 1069–1079. doi: 10.1111/jipb.12095
34. Berg C. The delimitation and subdivision of the genus *Maclura* (Moraceae). *Proceedings of the Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Series C: Biological and medical sciences*. 1986. Vol. 89, Iss. 3. P. 241–247.
35. Gardner E. M., Sarraf P., Williams E. W., Zerega N. J. C. Phylogeny and biogeography of *Maclura* (Moraceae) and the origin of an anachronistic fruit. *Molecular Phylogenetics and Evolution*. 2017. Vol. 117. P. 49–59. doi: 10.1016/j.ympev.2017.06.021
36. Araújo E. F. de, Queiroz L. P. de, Machado M. A. What is *Citrus*? Taxonomic implications from a study of cp-DNA evolution in the tribe Citreae (Rutaceae subfamily Aurantioideae). *Organism Diversity & Evolution*. 2003. Vol. 3, Iss. 1. P. 55–62. doi: 10.1078/1439-6092-00058
37. Bayer R. J., Mabberley D. J., Morton C. A molecular phylogeny of the orange subfamily (Rutaceae: Aurantioideae) using nine cpDNA sequences. *American Journal of Botany*. 2009. Vol. 96, No. 3. P. 668–685. doi: 10.3732/ajb.0800341
38. Garcia-Lor A., Curk F., Snoussi-Trifa H. et al. A nuclear phylogenetic analysis: SNPs, indels and SSRs deliver new insights into the relationships in the ‘true citrus fruit trees’ group (Citrinae, Rutaceae) and the origin of cultivated species. *Annals of Botany*. 2013. Vol. 111, No. 1. P. 1–19. doi: 10.1093/aob/mcs227
39. Wu G.-H., Terol J., Ibanez V. et al. Genomics of the origin and evolution of *Citrus*. *Nature*. 2018. Vol. 554. P. 311–316. doi: 10.1038/nature25447
40. Ollitrault P., Curk F., Krueger R. *Citrus* taxonomy. *The Genus Citrus* / M. Talon, M. Caruso, F. G. Gmitter, Jr. (Eds). Cambridge ; Kidlington : Elsevier, 2020. P. 57–81. doi: 10.1016/b978-0-12-812163-4.00004-8
41. Landrum L. R. *Campomanesia, Pimenta, Blepharocalyx, Legrandia, Acca, Myrrhinium, and Luma* (Myrtaceae). *Flora Neotropica Monographs*. 1986. Vol. 45. P. 1–178.
42. Lucas E. J., Holst B., Sobral M. et al. A New subtribal classification of tribe *Myrteae* (Myrtaceae). *Systematic Botany*. 2019. Vol. 44, No. 3. P. 560–569. doi: 10.1600/036364419X15620113920608
43. Luna I., Villasecor J. L. Géneros de *Theaceae*: Aspectos taxonómicos y nomenclaturales. *Boletín de la Sociedad Botánica de México*. 1996. Vol. 59. P. 81–95. doi: 10.17129/botsci.1507
44. Chen L., Yamaguchi S. Genetic diversity and phylogeny of tea plant (*Camellia sinensis*) and its related species and varieties in the section *Thea* genus *Camellia* determined by randomly amplified polymorphic DNA analysis. *Journal of Horticultural Science & Biotechnology*. 2002. Vol. 77, No. 6. P. 729–732. doi: 10.1080/14620316.2002.11511564
45. Ferguson A. R., Huang H.-W. Genetic resources of kiwifruit: domestication and breeding. *Horticultural Reviews*. 2007. Vol. 33. P. 1–121. doi: 10.1002/9780470168011.ch1
46. Huang H. Kiwifruit. *The genus Actinidia*. Amsterdam : Elsevier, 2016. 334 p. doi: 10.1016/B978-0-12-803066-0.00007-1
47. Бурячок А. А. Лексика сучасної української мови з огляду її походження. *Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія. Кн. 4 / І. К. Білодід (заг. ред)*. Київ : Наук. думка, 1973. С. 101–150.
48. *Словник української мови* : в 11 т. / редкол. : І. К. Білодід (гол.) та ін. Київ : Наук. думка, 1970–1980. URL: <http://sum.in.ua>
49. *Словник української мови*: у 20 т. Т. 1–12 / НАН України, Укр. мов.-інформ. фонд. Київ : Наук. думка, 2010–2021. URL: <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>

References

- Cherevchenko, T. M., Rakhmetov, D. B., Haponenko, M. B., Andruk, N. A., & Buiun, L. I. (2012). *Zberezhenia ta zbahachennia roslynnykh resursiv shliakhom introduktsii, selektsii ta biotekhnologii* [Conservation and enrichment of plant resources through the introduction, selection and biotechnology]. T. M. Cherevchenko (Ed.). Kyiv: Fitosotsiotsentr. [In Ukrainian]
- Andruk, N. A., Bondarchuk, O. P., Buidin, Yu. V., Buiun, L. I., Vasiuk, E. A., Verhun, O. M., ... Shcherbakova, T. O. (2017). *Adaptatsiia introdukovanykh roslyn v Ukraini* [Adaptation of introduced plants in Ukraine]. D. B. Rakhmetov (Ed.). Kyiv: Fitosotsiotsentr. [In Ukrainian]
- Shaytan, I. M., Moroz, P. A., Klimenko, S. V., Borzakovskaya, I. V., Kleeva, R. F., Anpilogova, N. A., Tereshchenko, T. P., & Chuprina, L. M. (1983). *Introduktsiya i selektsiya yuzhnykh i novykh plodovykh rastenyi* [Introduction and breeding of southern and new fruit plants]. G. M. Il'kun (Ed.). Kyiv: Naukova Dumka. [In russian]
- Kokhno, N. A., & Kurdyuk, A. M. (1994). *Teoreticheskie osnovy i opyt introduktsii drevesnykh rastenyi v Ukraini* [Theoretical foundations and experience of the introduction of woody plants in Ukraine]. Kyiv: Naukova Dumka. [In russian]

5. Prokundin, Yu. N. (Ed.). (1987). *Opredivitel vysshikh rastenyi Ukrainy* [Identification guide to higher plants of Ukraine]. Kyiv: Naukova Dumka. (In Russian)
6. Kokhno, M. A., Parkhomenko, L. I., Zarubenko, A. U., Vakhnovska, N. H., Horelov, O. M., Klymenko, S. V., ... Kharchyshyn, V. T. (2002). *Dendroflora Ukrainy. Dykorosli y kulytivovani dereva i kushchi. Pokrytonasinni. Chastyina I* [Dendroflora of Ukraine. Wild and cultivated trees and shrubs. Angiosperms. Part I]. M. A. Kokhno (Ed.). Kyiv: Fitosotsiotsentr. [In Ukrainian]
7. Kokhno, M. A., Trofymenko, N. M., Parkhomenko, L. I., Sobko, V. H., Horb, V. K., ... Kurdiuk, O. M. (2005). *Dendroflora Ukrainy. Dykorosli y kulytivovani dereva i kushchi. Pokrytonasinni. Chastyina II* [Dendroflora of Ukraine. Wild and cultivated trees and shrubs. Angiosperms. Part II]. M. A. Kokhno & N. M. Trofymenko (Eds.). Kyiv: Fitosociotsentr. [In Ukrainian]
8. Hrodzynskiy, D. M. (2001). *Chotyrymovnyi slovnyk nazv roslyn (ukrainsko-rosiisko-anhliisko-latynskiy)* [Four-language dictionary of plant names (Ukrainian-Russian-English-Latin)]. Kyiv: Fitosotsiotsentr. [In Ukrainian]
9. Ivchenko, A. I., Mazepa, M. Y., Melnyk, Yu. A., Proskurnytskyi, V. M., & Melnyk, A. S. (2001). *Slovnyk taksonomichnykh nazv derevnykh roslyn (ukrainskoiu, latynskoiu, rosiiskoiu, anhliiskoiu, nimetskoiu movamy)* [Dictionary of taxonomic names of woody plants (Ukrainian, Latin, Russian, English, German)]. V. P. Kucheriavyy (Ed.). Lviv: Svit. [In Ukrainian]
10. Kobiv, Yu. (2004). *Slovnyk ukrainskykh naukovykh i narodnykh nazv sudynnykh roslyn* [Dictionary of Ukrainian scientific and vernacular names for vascular plants]. Kyiv: Naukova dumka. [In Ukrainian]
11. Zyman, S. M., Didukh, Ya. P., Hrodzynskiy, D. M., Fedoronchuk, M. M., & Bulakh, O. V. (2008). *Trymovnyi slovnyk nazv sudynnykh roslyn flory Ukrainy* [Trilingual dictionary of names for vascular plants of flora of Ukraine]. Kyiv: Fitosotsiotsentr. [In Ukrainian]
12. Kobiv, Yu. Yo., & Malynovskyi, K. A. (1995). Ukrainian botanical nomenclature: history, state, perspective. *Ukrainian Botanical Journal*, 52(2), 242–249. [In Ukrainian]
13. Vasiuk, Ye. A., & Moroz, P. A. (2014). The taxonomy of species of genus *Vaccinium* and their Ukrainian names. *Plant Introduction*, 1, 3–8. doi: 10.5281/zenodo.1493227 [In Ukrainian]
14. Mezhenksyj, V. M. (2014). Considering issue of regulating of Ukrainian names of plants. Communication 1. Names for *Vaccinium* species. *Plant Varieties Studying and Protection*, 2, 56–64. doi: 10.21498/2518-1017.2(23).2014.56160 [In Ukrainian]
15. Mezhenksyj, V. M. (2014). Considering issue of aligning Ukrainian plants names. Communication 2. Names for *Prunus* species. *Plant Varieties Studying and Protection*, 3, 15–24. doi: 10.21498/2518-1017.3(24).2014.56001 [In Ukrainian]
16. Mezhenksyj, V. M. (2014). On streamlining the Ukrainian plants names. Information 3. Names of the genus *Ribes* L. species. *Plant Varieties Studying and Protection*, 4, 9–15. doi: 10.21498/2518-1017.4(25).2014.55461 [In Ukrainian]
17. Mezhenksyj, V. M. (2015). On streamlining the Ukrainian plants names. Information 4. Taxonomic diversity and species name for the genus *Fragaria* L. *Plant Varieties Studying and Protection*, 1–2, 15–21. doi: 10.21498/2518-1017.1-2(26-27).2015.55859 [In Ukrainian]
18. Mezhenksyj, V. M. (2015). On streamlining the Ukrainian plants names. Information 5. Names for pome fruit crops. *Plant Varieties Studying and Protection*, 3–4, 4–11. doi: 10.21498/2518-1017.3-4(28-29).2015.58405 [In Ukrainian]
19. Mezhenksyj, V. M. (2016). On streamlining the Ukrainian plants names. Information 6. Names of some subtribe *Malinae* Reveal taxa. *Plant Varieties Studying and Protection*, 1, 5–11. doi: 10.21498/2518-1017.1(30).2016.61699 [In Ukrainian]
20. Mezhenksyj, V. M. (2017). On streamlining the Ukrainian plants names. Information 8. Fruit crops names. *Plant Varieties Studying and Protection*, 13(1), 75–84. doi: 10.21498/2518-1017.13.1.2017.97324 [In Ukrainian]
21. Mezhenksyj, V. M. (2010). On the issue of improving the Ukrainian botanical nomenclature. *Plant Introduction*, 3, 69–76. doi: 10.5281/zenodo.2550416 [In Ukrainian]
22. Mezhenksyj, V. (2021). The current state of the plant nomenclature in crop production on the example of dissertation titles. *Journal of Native and Alien Plant Studies*, 17, 129–146. doi: 10.37555/2707-3114.17.2021.248348 [In Ukrainian]
23. Mezhenksyj, V. M., & Mezhenksya, L. O. (2021). Nomenclature of woody plants in the State Register of Plant Varieties of Ukraine. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*, 12(1), 68–75. doi: 10.31548/forest2021.01.008 [In Ukrainian]
24. Mezhenksyj, V. M. (2018). On streamlining the Ukrainian names of plant. Information 10. Rules of Plant Nomenclature, Taxonomy, and Cultonomy. *Plant Varieties Studying and Protection*, 14(1), 28–44. doi: 10.21498/2518-1017.14.1.2018.126502 [In Ukrainian]
25. Semenuchenko, O. V. (2009). Features of the etymological method in hermeneutics. *Culture and Contemporaneity*, 2, 43–49. [In Ukrainian]
26. The Angiosperm Phylogeny Group, Chase, M. W., Christenhusz, M. J. M., Fay, M. F., Byng, J. W., Judd, W. S., ... Stevens, P. F. (2016). An update of the Angiosperm Phylogeny Group classification for the orders and families of flowering: APG IV. *Botanical Journal of the Linnean Society*, 181(1), 1–20. doi: 10.1111/boj.12385
27. Campbell, C. S., Evans, R. C., Morgan, D. R., Dickinson, T. A., & Arsenault, M. P. (2007). Phylogeny of subtribe *Pyrinae* (formerly the *Maloideae*, Rosaceae): Limited resolution of a complex evolutionary history. *Plant Systematics and Evolution*, 266, 119–145. doi: 10.1007/s00606-007-0545-y
28. Sun, J. H., Shi, S., Li, J. L., Yu, J., Wang, L., Yang, X. Y., ... Zhou, S. L. (2018). Phylogeny of *Maleae* (Rosaceae) based on multiple chloroplast regions: implications to genera circumscription. *BioMed Research International*, 2018, Article 7627191. doi: 10.1155/2018/7627191
29. Lo, E. Y. Y., Stefanović, S., & Dickinson, T. A. (2007). Molecular reappraisal of re-relationships between *Crataegus* and *Mespilus* (Rosaceae, Pyreae) – two genera or one? *Systematic Botany*, 325(3), 596–616. doi: 10.1600/036364407782250562
30. Talent, N., Eckenwalder, J. E., Lo, E. E. Y., Christensen, K. I., & Dickinson, T. A. (2008). Proposal to conserve the names *Crataegus* L. against *Mespilus* L. (Rosaceae). *Taxon*, 57(3), 1007–1008. doi: 10.1002/tax.573042
31. Phipps, J. B. (2016). Studies in *Mespilus*, *Crataegus*, and $\times$ *Crataemespilus* (Rosaceae), I. Differentiation of *Mespilus* and *Crataegus*, expansion of $\times$ *Crataemespilus*, with supplementary observations on differences between the *Crataegus* and *Amelanchier* clades. *Phytotaxa*, 257(3), 201–229. doi: 10.11646/phytotaxa.257.3.1
32. Wen, J., Berggren, S. T., Lee, C.-H., Ickert-Bond, S., Yi, T.-S., Yoo, K. Y., ... Potter, D. (2008). Phylogenetic inferences in *Prunus* (Rosaceae) using chloroplast *ndhF* and nuclear ribosomal ITS sequences. *Journal Systems and Evolution*, 246(3), 322–332. doi: 10.3724/SP.J.1002.2008.08050
33. Shi, S., Li, J., Sun, J., Yu, J., & Zhou, S. (2013). Phylogeny and classification of *Prunus sensu lato* (Rosaceae). *Journal of Integrative Plant Biology*, 55(11), 1069–1079. doi: 10.1111/jipb.12095
34. Berg, C. (1986). The delimitation and subdivision of the genus *Maclura* (Moraceae). *Proceedings of the Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Series C: Biological and Medical Sciences*, 89(3), 241–247.
35. Gardner, E. M., Sarraf, P., Williams, E. W., & Zerega, N. J. C. (2017). Phylogeny and biogeography of *Maclura* (Moraceae) and the origin of an anachronistic fruit. *Molecular Phylogenetics and Evolution*, 117(80), 49–59. doi: 10.1016/j.ympev.2017.06.021
36. Araújo, E. F. de, Queiroz, L. P. de, & Machado, M. A. (2003). What is *Citrus*? Taxonomic implications from a study of cp-DNA evolution in the tribe Citreae (Rutaceae subfamily Aurantioideae). *Organism Diversity & Evolution*, 3(1), 55–62. doi: 10.1078/1439-6092-00058
37. Bayer, R. J., Mabberley, D. J., Morton, C., Miller, C. H., Sharma, I. K., Pfeil, B. E., ... Sykes, S. (2009). A molecular phylogeny of the orange subfamily (Rutaceae: Aurantioideae) using nine cpDNA sequences. *American Journal of Botany*, 96(3), 668–685. doi: 10.3732/ajb.0800341

38. Garcia-Lor, A., Curk, F., Snoussi-Trifa, H., Morillon, R., Ancillo, G., Luro, F., ... Ollitrault, P. (2013). A nuclear phylogenetic analysis: SNPs, indels and SSRs deliver new insights into the relationships in the 'true citrus fruit trees' group (Citrinae, Rutaceae) and the origin of cultivated species. *Annals of Botany*, 111(1), 1–19. doi: 10.1093/aob/mcs227
39. Wu, G.-H., Terol, J., Ibanez, V., López-García, A., Pérez-Román, E., Borredá, C., Domingo, C., ... Talon, M. (2018). Genomics of the origin and evolution of *Citrus*. *Nature*, 554, 311–316. doi: 10.1038/nature25447
40. Ollitrault, P., Curk, F., & Krueger, R. (2020). *Citrus* taxonomy. In M. Talon, M. Caruso, & F. G. Gmitter, Jr. (Eds.), *The Genus Citrus* (pp. 57–81). Cambridge; Kidlington: Elsevier. doi: 10.1016/b978-0-12-812163-4.00004-8
41. Landrum, L. R. (1986). *Campomanesia, Pimenta, Blepharocalyx, Legrandia, Acca, Myrrhinium*, and *Luma* (Myrtaceae). *Flora Neotropica Monographs*, 45, 1–178.
42. Lucas, E. J., Holst, B., Sobral, M., Mazine, F. F., Nic Lughadha, E. M., Barnes Proença, C. E., ... Vasconcelos, T. N. C. (2019). A new subtribal classification of tribe *Myrteae* (Myrtaceae). *Systematic Botany*, 44(3), 560–569. doi: 10.1600/036364419X15620113920608
43. Luna, I., & Villaseñor, J. L. (1996). Géneros de Theaceae: Aspectos taxonómicos y nomenclaturales. *Boletín de la Sociedad Botánica de México*, 59, 81–95. doi: 10.17129/botsoci.1507
44. Chen, L., & Yamaguchi, S. (2002). Genetic diversity and phylogeny of tea plant (*Camellia sinensis*) and its related species and varieties in the section *Thea* genus *Camellia* determined by randomly amplified polymorphic DNA analysis. *Journal of Horticultural Science & Biotechnology*, 77(6), 729–732. doi: 10.1080/14620316.2002.11511564
45. Ferguson, A. R., & Huang, H.-W. (2007). Genetic resources of kiwifruit: domestication and breeding. *Horticultural Reviews*, 33, 1–121. doi: 10.1002/9780470168011.ch1
46. Huang, H. (2016). Kiwifruit. In *The genus Actinidia*. Amsterdam: Elsevier. doi: 10.1016/B978-0-12-803066-0.00007-1
47. Buriachok, A. A. (1973). Vocabulary of modern Ukrainian language in terms of its origin. In I. K. Bilodid (Ed.), *Suchasna ukrainska literaturna mova. Leksyka i frazeolohiia. Knyha 4* [Modern Ukrainian literary language. Vocabulary and phraseology. Book 4] (pp. 101–150). Kyiv: Naukova dumka. [In Ukrainian]
48. Bilodid, I. K. (Ed.). (1970–1980). *Slovnnyk ukrainskoi movy: v 11 tomach* [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 vols]. Kyiv: Naukova dumka. Retrieved from <http://sum.in.ua> [In Ukrainian]
49. *Slovnnyk ukrainskoi movy: u 20 tomach* [Dictionary of the Ukrainian language: in 20 vols] (Vol. 1–12). (2010–2021). Kyiv: Naukova dumka. Retrieved from <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0> [In Ukrainian]

UDC 582.5/.9: 634: 001.4 (477)

Mezhenskyj, V. M.^{1*}, Mezhenska, L. O.^{1**}, Krasovskyi, V. V.², Cherniak, T. V.², & Fedko, R. M.³ (2022). On streamlining the Ukrainian names of plant. Information 13. Taxonomic diversity and names for subtropical fruit plants of the Khorol Botanical Garden collection. *Plant Varieties Studying and Protection*, 18(1), 14–23. <https://doi.org/10.21498/2518-1017.18.1.2022.257583>. [In Ukrainian]

¹National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 15 Heroiv Oborony St., Kyiv, 03041, Ukraine, *e-mail: mez1956@ukr.net; **mela57@ukr.net

²Khorol Botanical Garden, 1/79 Kremenchutska St., office 46, Khorol, Poltava region, 37800, Ukraine, e-mail: horolbotsad@gmail.com

³Research Station of Medicinal Plants of the Institute of Agroecology and Environmental Management, NAAS of Ukraine, 16A Pokrovska St., Berezotocha, Lubny district, Poltava region, 37535, Ukraine, e-mail: ukrvilar@ukr.net

Purpose. To analyse the taxonomic composition of subtropical plants of the Khorol Botanical Garden collection.

Results. Taxonomic composition of the collection, consisting of 25 species: *Actinidia chinensis* Planch., *Asimina triloba* (L.) Dunal, *Camellia sinensis* (L.) Kuntze, *Chaenomeles ×californica* Clarke ex Weber, *Citrus trifoliata* L., *Cormus domestica* L., *Crataegus azarolus* L., *Crataegus opaca* Hooker & Arn., *Cydonia oblonga* Mill., *Diospyros virginiana* L., *Elaeagnus multiflora* Thunb., *Elaeagnus umbellata* Thunb., *Feijoa sellowiana* O.Berg, *Ficus carica* L., *Hovenia dulcis* Thunb., *Laurus nobilis* L., *Maclura tricuspidata* (Carrière). Bureau, *Olea europaea* L., *Passiflora incarnata* L., *Prunus armeniaca* L., *Prunus dulcis* (Mill.) D.A.Webb, *Punica granatum* L., and *Ziziphus jujuba* Mill., which according to the current classification belong to 22 genera, 15 families, 8 orders of flowering plants was found out. Each species represents a certain fruit crop: apricot, azarole, pawpaw, quince, akigoumi, American persimmon, pomegranate, goumi, service tree, Chinese date, kiwi, che, laurel, olive, mayhaw, almond, medlar, Oriental raisin tree, fig, passion fruit, trifoliolate orange, pineapple guava, pistachio, tea, and Japanese quince. **Conclusions.**

The taxonomic composition of the collection of subtropical plants in the Khorol Botanical Garden was specified and the Ukrainian names of 17 taxa of the species level, 12 of the generic, 4 of the family and 5 of the ordinal levels were streamlined. The Ukrainian names of botanical taxa need to be brought into line with the modern phylogenetic system, correcting inconsistencies inherited from Soviet times. The naming of genera of subtropical cultures in the Ukrainian language occurs most often through the transliteration of the corresponding Latin names or the formation of new names with direct word order in two-word names using long-learned names of related genera. The names of subtropical crops in the agrobiological terminological system may coincide with the names of botanical genera or are borrowed trivial names of plants in different languages from the regions from which they were introduced. Two-word names of crops and species names differ in word order, respectively, direct and reverse.

Keywords: introduction; taxonomy; taxon names; botanical nomenclature; agrobiological nomenclature; subtropical fruit crops.

Надійшла / Received 02.02.2022
Погоджено до друку / Accepted 17.02.2022